

Директорам, начальникам відділів кадрів установ потрібно:

— визначити характер скорочення кадрів протягом п'яти-десяти років внаслідок досягнення пенсійного віку, звільнення тощо;

— оцінити перспективну кількість і типи вакантних робочих місць та довести цю інформацію до керівників підрозділів навчальних закладів, які здійснюють підготовку бібліотечних працівників;

— визначити професійні вміння і навички, необхідні для заміщення вакантних посад;

— оцінити наявні й потенційні можливості інститутів і коледжів культури щодо забезпечення потреб у кваліфікованих кадрах;

— підтримувати зв'язки із ВНЗ та училищами культури, запрошувати учнів на практику; залучати студентів 3-4 курсів до роботи на неповний робочий тиждень без відриву від навчання.

Отже, розробка спільних проектів із вирішення проблеми дефіциту кваліфікованих кадрів у бібліотеках України слугуватиме досягненню інформованості співтовариства про трудові ресурси в бібліотечній галузі відповідно до різних типів установ. Сумісна діяльність зацікавлених закладів, безперечно, стане інструментом планування та управління трудовими ресурсами, сприятиме задоволенню потреб бібліотек у кваліфікованих кадрах.

Список використаної літератури

1. Ашаренкова Н. Кадровий потенціал публічних бібліотек України: динаміка змін, чинники розвитку / Н. Ашаренкова // *Бібліотечний вісник*. — 2002. — № 5. — С. 17—23.
2. Бачинська Н. А. Кадри сільських бібліотек: проблеми та перспективи / Н. А. Бачинська // *Вісник Книжкової палати*. — 2013. — № 12. — С. 45—47.
3. *Бібліотечна Україна в цифрах*. — Київ, 2006.

4. *Бібліотечна Україна в цифрах*. — Київ, 2011.
5. *Богущ Т. І. Кадри публічних бібліотек України* / Т. І. Богущ // *Соц. дослідження в бібліотеках : інформ.-аналіт. бюлетень / Нац. парлям. бібліотека України*. — Вип. 34. — Київ, 2008. — С. 23—37.
6. *Вилежжанина Т. Бібліотечна професія в сучасній Україні* / Т. Вилежжанина // *Бібліотечна планета*. — 2012. — № 3. — С. 5—6.
7. *Горовий В. Імідж бібліотечного працівника в сучасній науці* / В. Горовий // *Бібліотечний вісник*. — 2002. — № 5. — С. 3—7.
8. *Єрмолаєва Г. Сучасні вимоги до керівних кадрів бібліотечної системи України* / Г. Єрмолаєва // *Вісник Книжкової палати*. — 2006. — № 10. — С. 22—28.
9. *Новальська Т. В. Підготовка фахівців для бібліотечно-інформаційної галузі: стан, проблеми, перспективи* / Т. В. Новальська // *Бібліотечне краснзнавство у культурному просторі України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 22 листоп. 2011 р.* — Київ : Вінніченко, 2011. — С. 131—134.
10. *Новальська Т. В. Удосконалення кадрового складу бібліотек: взаємодія навчальних закладів, установ та організацій бібліотечно-інформаційної галузі* / Т. В. Новальська, Н. А. Бачинська // *Бібліотекознавство, документознавство, інформологія*. — 2013. — № 3. — С. 4—8.
11. *Проценко Т. Кадри публічних бібліотек: стан, тенденції* / Т. Проценко // *Б-ка і книга в контексті часу : зб. наук. ст. 7 Всеукр. наук.-практ. конф. 17—18 квітня 2013, НІБУ, м. Київ*. — Київ, 2013. — С. 74—80.
12. *Чачко А. С. Будущие библиотекари накануне XXI века* / А. С. Чачко // *Науч. и техн. 6-ки*. — 1997. — № 11. — С. 51—57.

В статтє аналізується проблема дефіциту кваліфікованих кадрів в публічних бібліотеках України, пропозити є пути її рещення.

This article examines the problem of shortage of qualified personnel in public libraries in Ukraine and offers the ways to solve it.

Надійшла до редакції 1 квітня 2015 року

УДК 027:[004.77:316.774](73)

Андрій Жабін,
молодший науковий співробітник НБУВ

Соціальні медіа в бібліотеках США

Розглянуто типологію соціальних медіа, історію впровадження і сучасний стан у бібліотеках США. З'ясовано типи взаємодії книгозбірень у соціальних медіа. Наведено результати дослідження присутності найбільших бібліотек США у соціальних медіа. Проаналізовано їх застосування на прикладі Нью-Йоркської публічної бібліотеки та Бібліотеки Конгресу США.

Ключові слова: соціальні медіа, типи соціальних медіа, бібліотеки США, типи взаємодії бібліотек у соціальних медіа, Нью-Йоркська публічна бібліотека, Бібліотека Конгресу США.

Швидкоплинні технологічні та соціальні зміни XXI століття розширили роль соціальних медіа (СМ) у житті суспільства. Термін "соціальні медіа" означає веб-сайти і додатки, які дають змогу користувачам працювати із власним контентом (створювати, поширювати), відвідувати соціальні мережі тощо [1]. Здебільшого поняття "Веб 2.0" і "соціальні медіа" перехреснюються і широко використовуються для опису одних і тих самих концепцій, пов'язаних з онлайн-спільнотами і поширенням/обміном мережевими ресурсами.

Веб 2.0 характеризує друге покоління інтернет-сайтів загалом, тоді як СМ є практичною реалізацією цієї ідеї у формі різноманітних веб-додатків, спроектованих для масової комунікації користувачів мережі [2].

Метою статті є аналіз досвіду впровадження соціальних медіа в бібліотеках США та дослідження трансформацій, зумовлених використанням цих технологій.

Основними типами СМ є:

- соціальні мережі (Facebook, ВКонтакте, MySpace тощо);
- блог-платформи та форуми (Blogger, Gaia online тощо);

- мікроблоги (Twitter, Tumblr тощо);
- вікі та інші "спільні" проекти (Wikipedia, WikiBooks тощо);
- медіапортали (YouTube, Flickr, Slideshare тощо);
- портали веб-закладок (BigSonomy, CiteULike тощо);
- віртуальні світи (Second Life, World of Warcraft тощо);
- новинні портали.

Найпоширенішим типом СМ є соціальні мережі, які набули значної популярності у 2000-х, коли широке впровадження інтернет-технологій сприяло зростанню попиту на такі сервіси. Спочатку це були Friendster і LinkedIn (2002), пізніше — MySpace і Facebook (відповідно, 2003 і 2004).

Зважаючи на те, що найпопулярніші світові СМ (Facebook, Twitter, YouTube, Wikipedia тощо) створені в США, вивчення досвіду їх використання серед американських бібліотек є актуальним і для розвитку вітчизняної бібліотечної справи.

Дослідження середини 2000-х рр. засвідчило, що більшість директорів книгозбірень США скептично ставились до соціальних мережеских сервісів, ігноруючи їх значення для розвитку установ [3]. Однак експерименти із Facebook і MySpace у 2008 р. продемонстрували позитивні результати й схвальну реакцію користувачів, яких приваблювали онлайн-статус працівників бібліотек у Facebook та можливість безпосередніх миттєвих консультацій [4]. В іншому дослідженні [5] зафіксовано початок впровадження широкого спектра послуг через Facebook, насамперед просування власних ресурсів.

Отже, бібліотеки всіх типів у США почали більше і ширше застосовувати соціальні медіа, спочатку — Facebook, пізніше Twitter, Google+, YouTube та інші. А постійне зростання кількості їх користувачів (дод.) стало вагомим аргументом у справі популяризації бібліотек, зважаючи на загальну тенденцію скорочення числа відвідувачів читальних залів. "Соціальний капітал" — так лаконічно позначили англійські науковці можливість СМ для академічних бібліотек [6, с. 13].

За кілька років більшість середніх і великих книгозбірень США спрямували вектор розвитку у бік СМ. Так, за результатами дослідження [6], лише поодинокі установи користувалися СМ у 2009 р. А дані за 2012 р. засвідчили, що:

— 100% бібліотек, територіальне охоплення яких сягає понад 25 000 населення, мали власний веб-сайт;

— 69% установ (територіальне охоплення в категорії 25 000—500 000 мешканців) і 93% (для категорії понад 500 000 осіб) застосовували СМ у роботі [7].

На кінець 2014 р. 76% академічних бібліотек США використовували соціальні медіа, маючи власні облікові записи у Facebook і Twitter та принаймні один бібліотечний блог [7].

Дані дослідження також доводять, що рівень упровадження соціальних медіа в бібліотеках США значно коливається залежно від територіального охоплення окремої установи, незважаючи на доступність інтернет-технологій.

Згідно зі статистичними показниками за 2013 р. [8] (авторський переклад із доповненнями), маємо такий розподіл соціальних медіа в бібліотеках США (рис. 1).

Як бачимо, використання різноманітних соціальних сервісів у бібліотеках США набуло широкої популярності, а кожний другий заклад має власну сторінку в соціальних мережах.

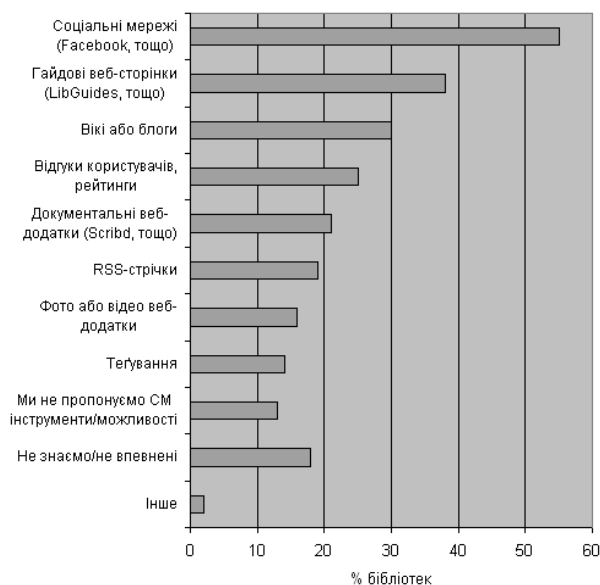

Рис. 1. Поширення соціальних мережеских сервісів у бібліотеках США в 2013 р.

Розглянемо типи взаємодії бібліотек, які сформувалися у СМ (табл.):

Таблиця

Типи взаємодій бібліотек у СМ

Тип	Визначення
Обмін знаннями	Бібліотекарі або користувачі діляться інформаційними ресурсами з аудиторією
Поширення інформації	Оновлення бібліотечних новин і оголошень
Комунікація	Розмова, що виникає між бібліотекарями і користувачами або між користувачами. Має індивідуальний характер
Збір інформації	Збір інформації від користувачів щодо покращення бібліотечних послуг тощо

Поширення інформації було практично єдиним типом взаємодії бібліотекар—читач у веб-просторі до появи СМ, впровадження Веб 2.0-технологій сприяло активізації ще трьох.

Сучасні статистичні дослідження, проведені в англійських країнах, виявили, що бібліотечні облікові записи у СМ найчастіше слугують для розповсюдження інформації та обміну знаннями (54% і 28%), а також для комунікації й збору відомостей (15% і 3% відповідно) [9].

Результати студій (дод.) засвідчують значну активність публічних книгозбірень у соціальних мережах. Зокрема, вирізняються Бібліотека Конгресу США та Нью-Йоркська публічна бібліотека. Розглянемо їх політику в ракурсі СМ. Зокрема, характерні риси діяльності Нью-Йоркської публічної бібліотеки:

— широка присутність у СМ (облікові записи в Facebook, Twitter, Google+, YouTube тощо), що дозволило створити власну "павутину" ресурсів, об'єднаних взаємними посиланнями, де портал бібліотеки є центром для СМ-додатків (рис. 2);

— вироблено власну стратегію організації ("hub and spoke model") на основі зіркоподібної моделі організації підрозділів бібліотеки в СМ, що відзначається високим рівнем координації роботи структурних підрозділів із центру за значної самоорганізації окремих ланок [10], (рис. 3);

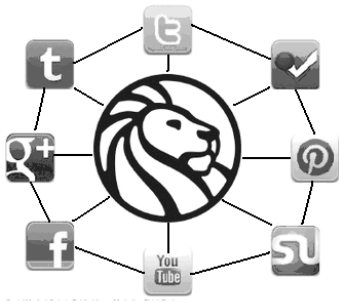

Рис. 2. Мережа взаємних посилань

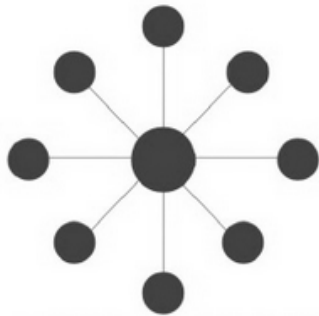

Рис. 3. Зіркоподібна модель організації

— перехід від "класичної" моделі каталогу до "мережевої" (рис. 4) та інтеграція онлайн-каталогу із ресурсами інших бібліотек через Biblicommons [11];

— апробація сервісів бібліотеки через СМ (надання доступу до електронних колекцій та проведення опитувань серед користувачів);

— повноцінний супровід змісту ресурсів на всіх етапах, що передбачає накопичення інформації, її сортування, впорядковане зберігання і зручний огляд;

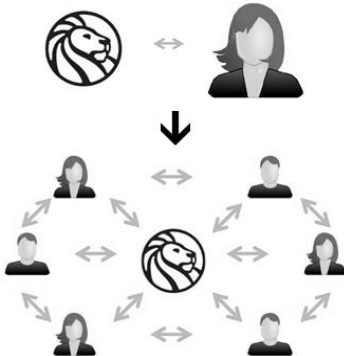

Рис. 4. Впровадження СМ в електронному каталозі Нью-Йоркської публічної бібліотеки

— побудова взаємних посилань на основі логічних ланок "подія—місце", "автор—книга", "виставка—цікаві факти" тощо. Це заохочує користувачів до переходів за гіперпосиланнями для отримання детальнішої інформації;

— рейтингування ресурсів користувачами. Публікація матеріалів з огляду на виявлені очікування аудиторії;

— навчання співробітників роботи із СМ;

— складання календарних планів;

— постійне вдосконалення дизайну сайтів.

Більшість із цих характеристик також притаманні й діяльності Бібліотеки Конгресу США. Варто відзначити національні характер і, відповідно, масштаб діяльності цієї установи в СМ:

— програма залучення 25% співробітників до роботи із Twitter і Facebook у низці підрозділів у 2016 році [12];

— масштабне представлення у СМ (у тому числі, ведення 11 блогів на порталі бібліотеки, 5 сторінок у Facebook, 8 облікових записів у Twitter тощо);

— архівування інформації сайтів СМ (всього ресурсу Twitter, частково — Facebook тощо).

Підсумовуючи викладене, зробимо висновки:

— широке застосування СМ у бібліотеках США дає підставити стверджувати, що цей напрям діяльності є стратегічно важливим для великих книгозбірень як потужний інструмент їх присутності на просторах Інтернету, а публічні бібліотеки перебувають в авангарді цього руху;

— набирає обертів побудова через СМ власних мереж, структура яких передбачає портал бібліотеки у центрі "павутини" та взаємопов'язані з ним ресурси;

— поширення інформації є основним, проте вже не пріоритетним типом взаємодії бібліотек із користувачами у СМ;

— розвиваються інтеграційні процеси, такі як поєднання онлайн-каталогів бібліотек між собою та широке впровадження елементів СМ серед них.

Список використаної літератури

1. *Social Media* // Oxford online dictionary. — Mode of access: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/social-media?q=social+media>. — Title from the screen.
2. *O'Reilly T. What is Web 2.0: Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software* / T. O'Reilly. — Mode of access: <http://www.oreilly.com/pub/a/web2/archive/what-is-web-20.html>. — Title from the screen.
3. *Sharing, privacy and trust in our networked world: A report to the OCLC membership* / J. Cantrell, A. Havens, C. De Rosa, L. Jenkins. — Dublin : OCLC, 2007. — 280 p.
4. *Chu M. The problems and potential of MySpace and Facebook usage in academic libraries* / M. Chu, Y. Nalani-Meulemans // *Internet Reference Services Quarterly*. — 2008. — I. 13 (1). — P. 69—85.
5. *Charnigo L. Checking out Facebook.com: The impact of a digital trend on academic libraries* / P. Barnett-Ellis, L. Charnigo // *Information Technology and Libraries*. — 2007. — I. 26 (1). — P. 23—34.
6. *Garafalo D. A. Building communities: social networking for academic libraries* / D. A. Garafalo // Chandos Publishing. — Oxford, 2013. — 242 p.
7. *State of America's libraries report 2014* // *American libraries* / American Library Association. — Chicago : American Library Association. — P. 1—79. — Mode of access: <http://www.ala.org/news/sites/ala.org.news/files/content/2014-State-of-Americas-Libraries-Report.pdf>. — Title from the screen.
8. *Social networking services in use at U. S. libraries 2013*. — Mode of access: <http://www.statista.com/statistics/232490/us-libraries-social-networking/>. — Title from the screen.
9. *Chen DYT. How do libraries use social networking sites to interact with users?* / DYT. Chen, SKW. Chu., SQ. Xu. // *American society for information science annual meeting proceedings* / Information today Inc. — Baltimore, 2012. — V. 49. — P. 1—10.
10. *Behind the Scenes: The New York Public Libraries Social Media Structure*. — Mode of access: http://www.njstatelib.org/blog/marketing/2012/behind_the_scenes_the_new_york_public_library_s_social/. — Title from the screen.
11. *Participation libraries*. — Mode of access: <http://www.biblicommons.com/about/participating-libraries/>. — Title from the screen.
12. *The Law Library of Congress strategic plan. Fiscal years 2011—2016*. — Mode of access: http://www.loc.gov/law/news/strategic_plan_2010_FINAL.pdf. — Title from the screen.

**Статистика популярності облікових записів у СМ серед найбільших
(за кількістю одиниць зберігання) бібліотек США станом на березень 2015 року**

Публічні бібліотеки				
	Facebook, "лайків"/відвідувачів	Twitter, передплатників	Google+, передплатників/ переглядів	YouTube, передплатників/ переглядів
Бібліотека Конгресу США	216 004/75 337	663 000	577/21 443	29 479/7 949 659
Нью-Йоркська публічна бібліотека	20 3279/88 696	363 000	857 798/15 691 819	5 117/1 630 102
Бостонська публічна бібліотека	22 411/46 858	14 900	1/17 3941	141/87 302
Публічна бібліотека Цинциннаті та округу Гамільтон	25 704/4 666	13 700	402/224 150	266/96 088
Детройтська публічна бібліотека	7 090/3 536	10 900	300/61 158	34/10 949
Академічні бібліотеки				
Бібліотека Гарвардського університету	—	—	619/49 477	—
Бібліотека Іллінойського університету в Урбана-Шампейн	1 898/720	—	—	—
Бібліотека Єльського університету	8 385/403	—	—	—
Бібліотеки Каліфорнійського університету (Берклі)	—	—	—/8 0643	—
Бібліотеки Колумбійського університету	2 690/1 175	—	—	—

Рассмотрена типология социальных медиа, история внедрения и современное состояние в библиотеках США. Изучены типы взаимодействия библиотек в социальных медиа. Приведены результаты исследования присутствия крупнейших библиотек США в социальных медиа. Проанализировано их использование на примере Нью-Йоркской публичной библиотеки и Библиотеки Конгресса США.

The article examines the typology of social media, history and current state of implementation of social media in libraries of the United States. Types of interaction of social media in libraries are analyzed. The results of the research of presence of largest US libraries in social media are shown. The article studies implementation of social media in the New York Public Library and the Library of Congress.

Надійшла до редакції 15 квітня 2015 року

УДК 021.4:069](477)

Віктор Соколов,
кандидат історичних наук,
головний бібліотекар НІББУ

Створення, організація та функціонування бібліотек-музей: проблеми і досягнення*

У деяких бібліотекознавців терміни "бібліотечно-музейний центр", "бібліотечно-музейна установа" використовуються як синоніми до поняття "бібліотека-музей" [6—9]. А. Молодцова вважає, що бібліотека-музей — це комплексна установа культури, де книга працює поруч з експонатом, але виконує провідну соціальну та інформаційну

роль [30, с. 16]. Основною функціональною відмінністю бібліотеки-музею, так само як будь-якого музею при книгозбірнях або музейної бібліотеки, є обмеження доступності документів (відкриті тільки для наукової роботи) та широке публічне експонування. Таким чином, на думку більшості дослідників, бібліотека-музей — це багатофункціональний

* Закінчення. Початок див.: Вісник Книжкової плати. — 2015. — № 5. — С. 21—26.